

Алена Васілевіч
НАРЫС

ДОКТАР НАВУК

Прызнаюся: назва кнігі «Агратахнічная ўласцівасці глебы і іх значэнне ў выкарыстанні ўгнаенняў» мяне адразу палохае...

Аказваецца, нарадзіўшыся і, можна сказаць, вырашыўшы на зямлі, я не ведаю самых элементарных (з пункту гледжання такой навукі, як глебазнаўства) рэчэй.

Аказваецца, на сваіх урадлівых якасцях глеба адзінаццаць па стобальнай сістэме. Тлустыя украінскія чарназэмы, напрыклад, цягнутыя на ўсё сто балаў. А зямлі мае роднай Случчыны—тлустыя самыя і самыя багачэйшыя на Беларусі — «важкія» усюго толькі сорок п'яць—сорок восем балаў. І то лічыцца добрым, бо, скажам, племніцкія ці лясковыя пясчаныя не выцягваюць гэтых балаў больш за трыццаць. А гэта ўжо зусім мала.

І толькі калі ўсё гэта перавесці на рукі ды на працэнт тых, хто робіць на зямлі, то здаваецца не абыякава і корміць столькі ратаў, — тады толькі такога «вучонага» паняцце, як «баніціроўка», робіцца з абстрактнага зусім рэальным...

Аднак я не збіраюся пісаць рэцэнзію на кнігу, якая здалася мне адразу такой непадступнай. Я хачу расказаць пра яе аўтара—доктара сельскагаспадарчых навук Тамару Нікандраўну Кулакоўскую.

Доктар навук — гэта чаго-у-чога гучыць важна. А калі дадаць гэты вучоны тытул да нашага брата — жанчыны, (прызнаемся, што дактароў навук сярод жанчын усё ж яшчэ не так многа), дык «вага» яго здаецца яшчэ большай...

Іду знаёміцца. Іду дадому да Тамары Нікандраўны. Да гэтага мы ўжо дзесяць разоў сазонваліся па тэлефоне — і з ёю самою і з мамай яе.

Даверы адчыніла мне сама Тамара Нікандраўна. І я пазнала яе адразу, хоць да гэтага мы ні разу і не сустракаліся. Пазнала па прыветнай усмешцы, па непадобнай гасціннасці, па той жаночай прывабынасці пазнала, пра якую чула многа і не ад аднаго чалавека.

Лёгка і проста знаходзіцца той патрэбны для журналіста кантакт, калі не трэба «цягнуць па слову»... Калі багачэй і шчырасць натурны, як на далоні... Калі, дзякуючы богу, няма ніякай позы, ні жадання «блестяць» зрудыцый, калі сур'ёзную гутарку можна перараць на паўслово:

— Вы ўжо мне прабачце, але я павінна ведаць, што ў іх там робіцца... — гэта калі на той бок дзвэрэй льюцца горкія слёзы:

— Бабуля Тома, адчыні-і! І «бабуля Тома» (дзіўна пайшла зараз бабулі... Я ведаю адну такую «бабулю», якую «не прызнае» цэлы

дзіцячы сад, калі яна прыходзіць па сваю ўнучку: «А бабулі не носяць туплі на шпільках!») прыводзіць за руку ўнучку. Я смяюся:

— Якая вы бабуля, Тамара Нікандраўна... Але Тамара Нікандраўна перабірае мяне:

— Гэта яшчэ не ўсё. Гэта Аленка. А ў нас ёсць і яшчэ...

Дзічок Аленка — дачка сына Валерыя. У дачкі Таны—яна са сваёй сям'ёй так і засталася пры маме—таксама двое. На ўсё гэта, ужо чацвёртае, пакаленне ёсць яшчэ адна бабуля—Кацярына Якаўлеўна — гэта ўжо маці Тамары Нікандраўны.

— Каб не мама... Мама ў мяне ўсё. Яна і маіх памала гадаваць. Яна і ўнучку цяпер... Без яе, можна сказаць, не перавеліся, не было б ні маіх кніг, ні ступеняў. Усё мама...

Усё мама і сапраўды. Муж Тамары Нікандраўны пайшоў на фронт, калі Валерыя была паўтара года. Тама нарадзілася ўжо без бацькі. Так ніколі і не бачыла бацькі... Не вярнуўся з вайны... А мама, дзе пяхатой, дзе на кані, дзе я — выбралася з захопленай гітлераўцамі тэрыторыі — і знайшла дачку ўжо восенню сорок першага года недзе ад пад Чэлябінскам.

Там, пад Чэлябінскам, на буйнейшай у Саюзе селекцыйнай станцыі (у лабараторыі аддзела земляроб-

ства) і пачынала вучыцца практычнай рабоце выпускніца Ціміраўскага Тамара Нікандраўна Кулакоўская.

Ей тады пашанцавала там, на той Чэлябінскай селекцыйнай станцыі. Яна трапіла ў аддзел да старога вопытнага агранома. І ён навучыў яе зямлі пачаць з ёй павольна. Вывёў на двор і заганяў... запрэгчы кавя, Яна, вядома, не ўмела—дзе яна іх запрагала, тых коней? У акадэміі іх не было... Ды і не патрабавалася.

— Аграному, Тамаранка, без каня, ды яшчэ па нашых масівах, як без ног... (Участкі селекцыйнай станцыі працэпіраліся на дзесяткі кіламетраў).

Пасля таго, як усіх мужчын, каго толькі можна было забраць, забрала вагна, яе, маладоў яшчэ і нявольную, прызначылі галоўным насенняводам. Сама па сабе гэта пасада была надлегкая і адказная. А на той селекцыйнай станцыі, якая займалася выключна вываданнем вышэйшых сартоў яравой пшаніцы эліты насеннай, — пасада гэта была адказнай і нялёгкай утвар.

Тым больш, што і час быў такі: не хапала рабочай сілы, людзі не давадалі... А эліта павінна была быць і яе гадавалі і выпяшчвалі рукамі, якія ў тыя гады самі амаль не трымалі хлеба...

А як скончылася вайна, у сорок пятым годзе, сабралі на акадэміі выклікалі Тама-

ру Нікандраўну ў Падмаскоўе. (У той час была патрэба—і эксперыментальная база, куды яна прыхаляла, займалася навуковай працай.) У яе на руках была немалая сям'я: двое сваіх дзяцей і маці, ды яшчэ дзітка з другою дзецьмі. Усіх трэба было накарміць... Але ёй тады было 27 гадоў, у яе былі невячэрны запас энергіі.

Адна з другой перагортваюцца назад старонкі жыцця... Зноў прыбягае і сцішваецца на каленях унучка Аленка... Зноў успамінаецца—ці даўно, здаецца, было—як свае вострыя гэтакі шукалі галоўкамі цяпла. Толькі сваім яго менш давалася, як унучкам. Саім, як былі маленькія, на ласку і ласку яшчэ менш хапала часу. Вядома, усюды трэба было адной паспешы і ўправіцца — і за сябе, і за мужчыну. Каб перакласці на іх хоць палову цяжару.

Абараніла кандыдацкую, потым доктарскую дысертацыю абараніла. Выгадвала і вывучала дзяцей (сын і дачка абое ўжо свае семі маюць), і хоць надарылі ёй ужо дзеці ўнучку, а яна ідзе

па жыцці ўсё яшчэ маладой хадой і смяецца ўсё яшчэ маладымі і завідным смехам. І не адна жанчына, глядзячы ўслед ёй, зайздросціць: шчаслівая...

Шчаслівая, што не здалася жыццю, хоць і не спала яно ёй дываноў пад ногі.

Вяртаючыся з гэтага кароткага адступлення ў асабістае жыццё, я паступова, крок за крокам, услед за Тамарай Нікандраўнай, вяртаюся ў другі свет, якім поўніцца яе другое жыццё — тое, якое завяў мя звычайна «грамадскі»...

І яно сапраўды грамадскае — яно належыць людзям.

Інстытут глебазнаўства, у прыватнасці лабараторыя, дзе працуе Тамара Нікандраўна, займаецца вывучэннем глебы. Адна з яе задач — сістэматычна аглядаць зямель у калгасах і саўгасах і складаць карт зямель і картаграм хімічнага стану глебы. Патрэбна гэта для ўнясення, у якіх угнаеннях ёсць неабходнасць. Чалавек неадведчаны, напэўна, можа адмахвацца: пладуае, вывучэнне глебы. Чаго яе вывучаць... Глеба існавала і будзе існаваць і без інстытута...

Існавала і будзе існаваць... Як мала ведаем мы, што гэтая аб'якаваецца—родная сястра злучанай нелюбы да зямлі, да багачэй, якімі

так шчодрэ, па-мацярынску яна нас адравае.

Пра гэта Тамара Нікандраўна гаворыць з непадобным болям. Яе непакоюць клопаты пра зямлю нашу, як пра народнае багацце, пра тое, каб зрабіць зямлю лепшай, багачэйшай.

А ўсё ж гэта залежыць ад самога чалавека.

Глеба ўвесь час мяняецца. Яна ў руках чалавека. Значыць, у руках чалавека і ўрадлівасць яе. Разумнае размяшчэнне і выкарыстанне ўгнаенняў у глебе здольна зрабіць нас багатымі. І, наадварот, аб'якавае, неразумнае выкарыстанне ўгнаенняў — наша дзяржаўнае няшчасце, наша бяда.

Вось чаму такую вялікую ўвагу аддае ўгнаенням наш урад. Агульнадзяржаўнай задачай у новай пяцігодцы з'яўляецца павелічэнне ўрадлівасці зямель. К канцу 1970 года наша краіна будзе мець у 2,5 раза больш хімічных угнаенняў, чым яна мела ў 1965 годзе. (У 1965 годзе іх было 1 мільён 950 тысяч тон).

Тамара Нікандраўна называе мяне гэтыя лічбы з хваляваннем вучонага, які жыве зместам гэтых лічбаў.

І сапраўды, яна многа ведае пра глебу і пра тую, якая адмахваецца: пладуае, вывучэнне глебы. Чаго яе вывучаць... Глеба існавала і будзе існаваць... Як мала ведаем мы, што гэтая аб'якаваецца—родная сястра злучанай нелюбы да зямлі, да багачэй, якімі

нолькавымі, здаецца, прыроднымі магчымасцямі — адзін дае ўкружавую 8 цэнтнераў збожжа з гектара, а другі — 14...

Робота ў інстытуце глебазнаўства — гэта не «чысценькая» работа ў моднай кофтанцы, толькі па перамамі, толькі за пісьмовым сталом. Нікога, што ты жанчына — «слабы» пол, што ты вучоная — а толькі паказалася зямля, толькі сышоў снег (а дзе і не сышоў) — абуйвай гумавыя боты, скідай моднае паліто і капляюшы і, зручнай апрануўшыся і павязваюшы хусткай, трывай кірунак у паддоследны калгас ці саўгас. І там разам са старэйшым калгасам, разам з калгасным аграномам і бригадзірамі сама «рабі» вясну! Дамаўляйся з трактарыстамі, наладвай сябу — і за ўсім сачы сама, не спускай нічога з уласнага вока, бо пачеш жа — і не раз — і такое:

— Падумаеш, вучоная такая прыхаляла... Самі ведаем без вучонага.

І трэба даказаць, што вучоная — сапраўды!

Што ведае твае — сіла! Што ведае твая — свет і радасць людская!

А дакажаш гэта толькі тады, калі ў цябе самой будзе вера ў гэта.

...Такой і ўяўляю я сабе Тамару Нікандраўну Кулакоўскую. Доктара сельскагаспадарчых навук.

Тамара Нікандраўна Кулакоўская, доктар сельскагаспадарчых навук.

Дзеці нашых суайчыннікаў з Фінляндыі на тэрыторыі Крамля. Фота А. Гранова.

Бернар поет Марсельезу

Бернар Семира отключился от других ребят. Немного сутулый, с грустными глазами. Даже от своих соотечественников он иногда уходил и бродил задумчиво по основному аллею Крыжовки. Ребята спрашивали его, что с ним происходит, он лишь в ответ мотал головой и говорил по-русски: «Нет».

В субботу был день рождения Тани Хурсин. Вечером часть ребят уехала в театр, другие праздновали. Танины именины. Среди оставшихся был и Бернар, который по обыкновению хандрил.

«Все ребята мои гости», — категорически заявила после уюина Тана.

Сдвинули столы на отрядной веранде, поставили лимонет и конфеты, а имениннице преподнесли огромный букет полевых цветов. После торжественных тостов в честь Таны стали петь песни. Вначале «Катюшу», «Подмосковные вечера», а потом... Потом впервые запел Бернар. Он пел гимн своей республики «Марсельезу». Его голос, еще поместившийся, звучал горьким приветом от французских детей своим советским ровесникам. А потом были танцы и игры. С Бернаром как-будто что-то произошло. Он, который еще днем всех сторонился, вдруг стал самым галантным кавалером, смеялся, шутил. Видно, песня и внимательные товарищи повлияли тем лекарством, которое излечило Бернара.

В. КУРОЧКИН.

Пра Коласа на Украіне

У сувязі з шасцідзесцігоддзем пачатку літаратурнай дзейнасці Якуба Коласа Кіеўская студыя тэлебачання запрасіла майстра мастацкага слова, заслужанага дзеяча культуры БССР Аляксея Спесарэнка выступіць з праграмай, прысвечанай народнаму паэту Беларусі.

29 ліпеня беларусы чыталінік паспяхова выступілі перад тэлегледзачымі ў сталіцы Украіны. Ён выканаў шэраг твораў Якуба Коласа, раздзел з кнігі Максіма Лыжына «Колас расказвае пра сябе» і ўрывак са сваёй кніжкі «Дарогі і песні», выданай у бібліятэцы «Голас Радзімы».

ФІНСКІМ РЭБЯТАМ ПАШАНЦАВАЛА

Фінскім рэбяткам пашанцавала — яны пабылі ў Маскве. Потым у «Крыжовцы» часта расказвалі аб тым, што яны бачылі ў гэтым слаўным горадзе.

Дзень быў сонечны. Усё напалка было новым і незвычайным. У аўтобусе рэбяткі вырашылі гаварыць толькі па-руску. Яны прыслушліся да акон, стараючыся як магчыма больш убачыць.

Знаёмства са сталіцай пачалося з Вялікага Харытонаўскага завулка, дзе знаходзіцца Савецкі камітэт па культурных сувязях з суайчыннікамі з ружыком. А вось дом, дзе размяшчаецца Акадэмія сельскагаспадарчых навук. 150 год назад тут жыў Пушкін. Тут прайшло яго дзяцінства.

Аўтобус ідзе далей. Плошча Дзяржынскага, помнік Феліксу Эдмундавічу. Гоці ўваж-

ліва слухаюць расказ экскурсавода аб тым, якім быў гэты чалавек. Ён вельмі любіў дзяцей, класіфікаваў іх. Дзяржынскаму савецкі пісьменнік Юрый Герман прысвяціў сваю кнігу «Апавяданні аб жалезным Феліксе».

— Мы абавязкова працягваем — гавораць нашы юныя госці.

Тут жа, на плошчы, велізарны чатырохпавярховы універмаг «Дзіцячы свет».

Аўтобус спыняецца перад будынкам Цэнтральнага дзіцячага тэатра. А ўсёго ў Маскве п'яць тэатраў для дзяцей. Адзін з іх — оперны — пакуль адзіны ў свеце. У сталіцы незлічоная колькасць дзіцячых бібліятэк, чытальных залаў, стады-

наў, спартыўных пляцовак, музэяў, палацаў, паліцтэатраў, клубав. Есць і дзіцячыя рачное паражоўства, дзе на катэра «Міры» і «Смелы» гаспадарыць маркі 10—15 год.

— Як цудоўна! — з заідзрасцю гаворыць Юра Паўлаў і Барыс Паншын.

Нашы госці чыталі верш Агні Бары «Дом праехаў». А вось і той дом, аб якім Маскоўскага гарадскога Савета на вуліцы Горкага. Пабудаваны ён архітэктарам Казіковым 200 год назад. Калі ж рэканструювалі і расшыралі вуліцу, будынак перасунулі на 14 метраў.

Рэбяткі доўга гулялі па старажытнаму Крамлю. Выявіла-

Паважаныя таварышы!

Я хачу вам сказаць дзякуючы за газеты і за новую кніжачку «Люблю наш край», бо яна мяне развесяліла і многаму навучыла. Асабліва спадабаліся вершы «Юрыны хлеб» Петруся Броўкі, «Ave Maria» Максіма Танка, «Журавінка» Рыгора Берадуліна. Успамінаю пра «Журавінку», а ў самага спілкі цяжучу.

Многа добрага сабрана ў гэтай кніжцы, і з вялікім густам. У «Таможніх сюрпрызах», напісаных Леанідам Прокшам, добра паказана, як нашы людзі адзілілі за мясцою. І некаторыя з гэтай цэмы не хочучы выбрацца, а яшчэ глыбей заходзячы, і што пабывалі дома, засталіся задаровены, у іх пясчатыя і вачах, а тыя, што не былі, жывучы ў цэмы.

Спадабалася мне кніжачка, таму што ўсё напісана ў ёй вельмі складана. А калі народ умее складана выказаць свае думкі ў словах, дык ён і добра складзе сваё жыццё.

Жадаю ўсёго найлепшага маёй Радзіме.

З павагай да вас І. КАЗАК.

ФРГ.

Шчыра дзякуючы за кнігі, дасланыя на мой адрас. Гэта для мяне вялікая прыемнасць. Беларускае кніга і родная песня — адзіная радасць у маім жыцці ў Канадзе. А жыццё тут вельмі доўжкае, як кажуць, сезоннае. Калі ёсць праца, то працуюм доўжэ дні, а калі няма, нічога не зробіш. Трэба жыць, як набяжыць. Яшчэ раз дзякуючы за тое, што памагаеце нам духоўна дружанымі словам беларускім.

З пашанай М. ГАЛУБОВІЧ.
Канада.

Некалі Гітлер высунуў лозунг: «Гарматы замест масла». І мы ведаем, чым гэта скончылася. Але кар'ера шалёнага фірмэра, відаль, не дае спакойна спаць сніжнянім амерыканскім праваслаўям. Яны, у сваю чаргу, высунулі іншы лозунг: «Бомбы замест школы».

Датройт з'яўляецца адным з найбольшых гарадоў ЗША, разам з прыгарадамі ён умяшчае прыблізна тры мільёны чалавек. Зразумела, у такім вялікім горадзе шмат дзяцей, і іх усіх трэба вучыць у школах. Але паўстае пытанне: на стайні ў Злучаных Штатах алімпіаўцаў найгорш. І педагогі наладзілі забастоўку. Што ж зрабіў урад? Ён вынес гэтакія пытанне на т. зв. рэферэндум: «Калі насельніцтва згодна на патрабаванне настаўнікаў, то мы падвысім падатак». І, безумоўна, народ пры галасаванні выказаў супраць новых падаткаў, бо яны і так заражаюць чалавека. А цяпер афіцыйна ўжо абвешчана, што ў будучым паўдальнае вывучэнне і італьянскія класы будуць змушаны вучыцца паўдальна. Вось і атрымаецца: на школы, каб вучыць нашых дзяцей, грошай не хапае, а на бомбы, каб вымардаваць в'етнамскі народ, колькі хочаш.

Я. ВЕТЭРАН.

ЗША.

Вчора па тэлевізору выдала, каб іграць у футбол нашы рэбяткі з карэйцамі. Даве не знаю, як апісаць эту красную стэрэ. Советская сборная выйграла з блеском, па-руску. А колькі разгаворы о наших футболистах среди итальянцев!

Италия.

Л. МАЛЕЕВА.

Тэрэнс УІЛС МАСКВА—КАНАДА

Пісьмо з Масквы вярнула трай, цяпер ужо даросліх, дзяцей бацькам у горадзе Таронта.

Антон Асплейтар, які жыве цяпер па вуліцы Бруклін-авеню, пасля запуску яго роднай Румыніі немцамі быў забіты акупантамі на работы ў Германію і разлучаны са сваёй сям'ёй. Яго жонка з дзецьмі была выслана немцамі ў Брэст, які знаходзіўся на граніцы СССР з Польшчай. Калі вайна падыходзіла к канцу, яна спрабавала з дзецьмі пахуцца на захад.

Гэта было ў маі 1945 года. Чыгуначная станцыя ў Брэсце была перапушчана галоднымі і змучанымі божанцамі. Вераніцы, адна з дзяцей Асплейтараў, якім потым нарэшце удалося разам з бацькамі эміграваць у Канаду, тады было ўсёго 10 год. Яна ўспамінае, як глядзела за сваімі малодшымі сёстрамі: трохгадовай Бертай і двухгадовай Рэгінай. У гэты час яе маці пайшла на другі канец платформы, каб прынесці небагатае пажыццё сям'і, якія там знаходзіліся.

Трое другіх дзяцей падшлі да аднаго з паздоў, які адыходзіў у Варшаву. Нехта з бачанцаў памылкова пасадзіў іх на поезд, мяркуючы, відаць, што яны едуць з бацькамі іменна ў гэтым поезде.

У гэты час вярнулася маці з багажом. Выпадкава павярнуўшыся, яна убачыла сваіх дзяцей у адыходзячым поезде, пабегла за імі, але дагнаць, зразумела, не магла.

І вось зусім нядаўна, пакуль старыя Асплейтары гасцявалі ў Брытанскай Калумбіі (правінцыя Канады) на вяселлі ў стрычненга брата, на іх імя з Масквы праз Польшчу прыйшло пісьмо. Вераніка Клоты, іх дачка, працягла пісьмо і заплакала. Аказалася, што трое прапалых дзяцей жывыя, здаровыя і жывучы ў СССР.

«ГЛОБ ЭНД МЭЙЛ», ТАРОНТА.

Мінскі аэрапорт на праву лічыцца паветранымі варотамі Беларускай сталіцы. Фота К. Якубовіча.

ПАЭТ ЗАЛАТОЙ РАНИЦЫ

Мінская Дрэвапрацоўчая вуліца нічым не адрознівалася да вайны ад іншых вуліц. На ёй гэтак жа расла трава, гэтак жа патанулі ў сідлах кожныя двары. Толькі што дамы ў большай частцы на ёй былі двух- або трохкватэрныя, пакрытыя бляхай або гонтай.

Вось на гэтай вуліцы і жылі навушны аўдыё і аўдыё-апаратура Міхася Багуны і Эдуарда Самуіленка. Яны часта наведвалі адзін аднаго і амаль штодзённа сустракаліся на вуліцы.

Было гэта восенню, як мне памяціца, у 1935 годзе. Вечарала. У пакой Міхася Багуны сядзелі прэзакі Барыс Мікуліч і Эдуард Самуіленка. Міхася Багуні запрасіў да сябе гасцей, каб прачытаць свае новыя вершы. Мы з Валерыем Марановым крышчу спазніліся.

Барыс Мікуліч абвясціў нарадчы афіцыйным голасам, што дае слова Міхасю Багуну. Паэт доўга перабіраў прадагаванія ліцікі паперы і вельмі ж ціха, нібы толькі для сябе, пачаў чытаць новы перш:

Сэрца, спявай
Пра любячых край,
Пра тых, што так,
Як мы, любілі,
Ішла што ў бой
І галюнаў
За шчасце нашае плацілі.

Праз некалькі хвілін нам усё ў адзін голас прышлося пачаць, каб Багуню першы чытаў Барыс Мікуліч. Такія просьбы не пакраўдала, а ўрадавала Міхася Багуна. Мікуліч сапраўды вельмі ж унесла і па-майстэрску ўмеў чытаць творы. Наш хатні літаратурны нечар прайшоў вельмі жыва і цікава. І засталіся ў памяці Багунювы самарыцкія заўвагі пра тую строфу, якія яму здаліся цвярды, калі ён пачуў сваю назвію з чужых вуснаў, слабімі:

— А тут яшчэ трэба будзе пераключыць радок... Слабавата... Тут трэба працеіцца з такой настойлівасцю, як у Мікалая Астроўскага...

Больш як трыццаць год мінула з таго часу. Я перабіраў у сваім альбоме пажоўклія фотакарткі. Як многа яны часам раскажываю пра тых далёкіх дзён, пра сяброў і знаёмых, у тым ліку і Міхася Багуна.

На адным з фота пінерскі гарадок 1934 год. Сасновы бор, Сарод высокіх дрэў шурочкак дэжкіх даччаных паветуў, Хлопчыкі і дзівічынкі сабраліся вакол пісьменнікаў Янкі Маўра і Міхася Багуна. Ва ўсіх залаволеныя твары. Пінеры пачулі галасы пісьменнікаў, а многія атрымалі ад іх новыя аўтаграфы.

А вось пра другое фота я раскажу крыху болей.

У горадзе Гродна я сустраў Мікалая Федаравіча Блоніна, роднага брата Міхася Багуна. Мікалая таксама нібыла пазнаў, у часе Вялікай Айчыннай вайны ён псаў прасценкі, але палыманыя вершы і змяшчаў іх у франтавых шматтыражках.

Мікалай Федаравіч запрасіў мяне да сябе і пазнаёміў са сваімі творами. На развітанне ён мне падарыў здымак, на якім былі сфатаграфаваныя паэты Міхася Багуны і Алесь Дудар разам з невідомымі мне супрацоўнікамі вязняў рэдакцыі газеты «Савецкая Беларусь».

У мяне працягнулася жаданне «прачытаць» гэты здымак, аднавіць тую падзею, якая сабрала людзей у адну групу, каб сфатаграфавалі і пакінуць памяць аб сабе на доўгія гады.

У друкарні выдзешчана «Звізда» я знайшоў паміжмага друкара Льва Сагалоніча. Ён доўга

разглядаў здымак і парэшце ткнуў пальцам у фота і паказаў на чалавека з буйной чорнай шаўкларай.

— Гэта ж мой знаёмы Сіманчык! Ён цяпер пенсіянер, жыў на вуліцы Чырвонай. Ды вось быда, не ведаю, у якой ён там кватэры. Назат імя забыўся самага таварыша. Вельмі ж даўно я яго не бачыў.

Тады я рашыў схадзіць на гэту вуліцу і пашукаць невідмага мне чалавека.

Сустрэкаю бабульку на лавачцы ў засені дрэў:

— Ці не ведаеш, бабуля, дзе тут жыў пенсіянер Сіманчык, друкар на прафесію?

— Родненкі мой, ці не памылешся ты? Пэўна, Шыманчык? Я Самуіла Шыманчыка ведаю. Жыве ён вуш у тым трыма доме, што за высокім шыкетам.

Ледзь не падбегам пусціць і да таго дома і паціснуў кнопочку звонка. Чакаю. Ніхто не адгукаецца. Заходжу ў суседні дом. Суседзі С. Шыманчыка казалі, што стары пенсіянер хварэе сэрцам і знаходзіцца ў 2-й бальніцы на вуліцы імя М. Горькага, а жонка, як відаць, пайшла да мужа.

Вырашыў я і аведваць старога друкара.

Самуіл Шыманчык паказуў мне на здымку вядомых паэтаў Міхася Багуна, Алесь Дудара і Пітра Старавібарнага.

Ціпер Пётр Старавібарны працуе ў «Настаўніцкай газеце». Іду да яго. Ён раскажа мне пра сваю колішнюю працу ў вязняў газет, якія пачыналі ў 1932 годзе і налілі падвойны заглавак «Балшынінскі пачык» і «Савецкая Беларусь». Ён назваў невідомых аўтараў гэтых літаратурнага супрацоўніка Мікалая Ушава, сябра Міхася Багуна, які ў часе Вялікай Айчыннай вайны быў камісарам на падводнай лодцы.

Стала цвёрдым вядомым, што фота гэта зроблена ў мястэчку Шыц у 1932 годзе ў пачатку восені. Ішло вельмі інтэсіўнае будаўніцтва дарогі Асіповічы—Магілёва. Аліні ўчастак дарогі быў паспяхова закончылі. На памяць аб гэтай падзеі і сфатаграфавалі супрацоўнікамі вязняў рэдакцыі газеты і друкарні. У гэты дзень для вялікай аўдыторыі калгаснікаў, якія працавалі на будаўніцтве дарогі, чыталі свае новыя вершы Міхася Багуны і Алесь Дудар.

Так адкрываюцца новыя старонкі і біяграфіі вядомых паэтаў Міхася Багуна. Ва ўсіх залаволеныя твары. Пінеры пачулі галасы пісьменнікаў, а многія атрымалі ад іх новыя аўтаграфы.

Так адкрываюцца новыя старонкі і біяграфіі вядомых паэтаў Міхася Багуна. Ва ўсіх залаволеныя твары. Пінеры пачулі галасы пісьменнікаў, а многія атрымалі ад іх новыя аўтаграфы.

А вось пра другое фота я раскажу крыху болей.

У горадзе Гродна я сустраў Мікалая Федаравіча Блоніна, роднага брата Міхася Багуна. Мікалая таксама нібыла пазнаў, у часе Вялікай Айчыннай вайны ён псаў прасценкі, але палыманыя вершы і змяшчаў іх у франтавых шматтыражках.

Мікалай Федаравіч запрасіў мяне да сябе і пазнаёміў са сваімі творами. На развітанне ён мне падарыў здымак, на якім былі сфатаграфаваныя паэты Міхася Багуны і Алесь Дудар разам з невідомымі мне супрацоўнікамі вязняў рэдакцыі газеты «Савецкая Беларусь».

У друкарні выдзешчана «Звізда» я знайшоў паміжмага друкара Льва Сагалоніча. Ён доўга

Танцуюць выхаванцы Мінскага харэаграфічнага вучылішча.

Фота Я. Кастусёва.

ЛЯВОНІХА Выходзіць НА АРБІТУ

Есць мастакі, чый талент да пары гарыць няяркім, але роўным полымем. Гэты талент мы не абразу заўважым. Але надыходзіць час — яго час, і ён успыхае яркім полымем, здзіўляючы ўсіх: як жа да гэтага часу мы не ведалі, што побач з намі — непадробная каштоўнасць?

Падобнае адбылося ў акцёрскім лёсе Галіны Макаравай, артыстка Беларускага акадэмічнага тэатра імя Я. Купалы. Макарава выконвала ў тэатры другарадныя ролі. Часам здымалася ў эпізодах у кіно. Але аднойчы драматург Андрэй Макаенка прынес у тэатр камедыю. Вобразы ў ёй жывыя, жыццёвыя, народныя і нібы вылісаны для пэўных акцёраў: Лявон—для Платонава, Глуздакоў — для Малчанова, Максім—якраз для Глебава...

А Лявон—Лявоніха, галоўная гераіня! Не дарэмна ж камедыя названа «Лявоніха на арбіце». Без усялякіх ваганняў роля была даручана Макаравай. Драматург толькі усміхнуўся: імяна гэтых акцёраў і меў ён на ўвазе, і імяна з улікам індывідуальнасці Макаравай была напісана роля Лявоні.

Вось так сустраціла актрыса і гераіня. І сустрача гэта аказалася шчаслівай. Вобраз новай жанчыны, сённяшняй сялянкі-калгасніцы, гаспадыні свайго лёсу, паказаны сакавіта, з гумарам, з непадробнай вяселасцю і любоўю да гераіні.

Макарава ведае усё пра Лявоні і шчодро раскажа гледачам аб ёй: аб яе дабраце і хітраці, аб умелых руках і адкрытым характары, аб настойлівасці і мэтаапіраванасці, аб ясным розуме і бязмежнай мацярынскай любоўі...

І гледачам яна робіцца адразу добрай знаёмай, сябрам, гэта вясёлая, свавольная разумная Лявоні.

...А сон, аказваецца, быў у руку... Не дарэмна Лявоніу прыснілася, быццам Лявоні, жонка яго, забралася на Месяц. «Злазь, дурніца! — крычыць Лявоні. — Карова нядоеная стаць, злазь!» А Лявоні усміхаецца ды раскачваецца на месечным сярпкі. Не, не дарэмна гэта

прыснілася Лявоні. Вось і наяву Лявоні заставала: «Не хачу пасля работы на прысядзібным участку корпацца! Што мне мінімум працоўны даваць—я максімум дам!» Кніжкі чытаць хачу, у кіно хадзіць. Вакол Еўропы паеду!»

Не, недарэмна аднаўсёкіду выбіраюць дэпутатам райсавета яе, а не непаваротлівага пустамяло Глуздакова. Лявоні зможэ скарыстаць свае дэпутацкія правы на карысць людзям...

Лявоні змагла павярнуць акцёрскі лёс Галіны Макаравай, прымуціла нас убачыць, якая гэта таленавітая актрыса.

Рэжысёр Барыс Эрэн паставіў у купалёўскім тэатры «У мчеліду» па п'есе Леаніда Лявонава. Лізавета ўдзюноа сыграла Галіна Макарава. Лізавета—старшыня калгаса, «маманя», як называюць яе ў вёсцы. З ёй у спектаклі урываецца свежы вецер. Прыгожая Лізавета—блішчаць вочы, зіхацяць роўныя белыя зубы. У кожны куточак сумнага дома ўрываецца яе звонкі голас. Лізавета—шумная, але справядлівая, вясёлая, але і сур'ёзная, умеє разабрацца ў складаных умовах і знайсці выхад. А галоўнае — чыстая, шыракая, сумленная, побач з яе шырацоўка відэацёнай усцяяна хлусня. І не можа глядзець на Лізавету той, хто хлусіць...

Родная стыхія Макаравай—вобразы, узятыя з самай гушчы народнай.

Лявоні, Лізавета, Зоска з тэлеспектакля «Трэцяе пакаленне» па раманы Кузьмы Чорнага, многія ролі ў інсцэніраваных апаўднёўных беларускіх пісьменнікаў, пастаўленых на радыё і тэлебачанні, у п'есах Шаўспіра і Астроўскага, сучасных савецкіх драматургаў — усё гэтыя ролі аб'яднаюць адным імкненнем паказаць крыніцы характары чыстага, глыбокага, характару чалавека — народнага.

І званне заслужанай артысткі БССР, прысвоенае Галіне Макаравай, — гэта прызнанне вялікага яе таленту.

Л. БРАНДАБОУСКАЯ.

СНОВА «ДОЙЧЛАНД ЮБЕР АЛЛЕС»...

«Проводимая на протяжении послевоенных лет политика США в Европе тем более опасна для европейских народов, что она все сильнее опирается наговор с милитаристскими и реваншистскими силами Западной Германии. Эти силы прямо подталкивают США на проведение еще более опасного курса в Европе». Так сказано в Декларации об укреплении мира и безопасности в Европе. В статье известного писателя и публициста, депутата французского парламента содержатся яркие факты, показывающие, какую угрозу для человечества таит в себе политика «самого надежного партнера американцев», то есть ФРГ, в Западной Европе. Мысли Бонта перекликаются с опасениями многих и многих представителей европейских стран.

«ФРАНС НУВЕЛЬ», ПАРИЖ.

Тлеющий огнь третьей мировой войны — Западная Германия, настолько же опасный, как и Вьетнам, становится базой и отправной точкой для агрессии против Германской Демократической Республики и против других стран Восточной Европы.

В Западной Германии сложилась весьма опасная ситуация. Чтобы проиллюстрировать эту ситуацию, напомним об одном событии, которое не привлекло внимания большой прессы, радио и телевидения.

Речь идет о решении западногерманского правительства вновь включить в национальный гимн ФРГ первую строфу старого немецкого гимна, изъятую в 1945 году после поражения нацистских армий. В то время никто не осмелился публично петь эту строфу, власти заменили ее третьей строфой, где говорится о «согласии, правде и свободе».

Первую берегли для лучших времен. Эти времена настали.

В самом деле, германский империализм не только сохранил, но и увеличил свою мощь. Значительно возросло его промышленное производство. ФРГ стала второй индустриальной державой среди стран западного мира. Она восстановила, реорганизовала и модернизировала свою агрессивную военную машину.

Эта первая строфа звучит так: «Германия, Германия превьше всего, Превьше всего в мире От Мааса до Мемеля, От Адидже до Балтики».

Но Маас течет во Франции, Бельгии и Голландии. Балтика омывает берега Дании. Адидже несет свои воды в Италию. В 900 километрах от столицы ФРГ — Бонна — на реке Неман стоит советский город Клайпеда (по-немецки «Мемель»), входящий в состав Литовской Советской Социалистической Республики. Между Клайпедой и Бонном пролегли территории двух стран: ГДР и Польской Народной Республики.

Программа западногерманских реваншистов воспроизведена черным по белому в официальном перечне территориальных требований правительства Эрхарда.

В подтверждение этих слов можно процитировать многочисленные заявления канцлера, его министров, дипломатов и руководителей генерального штаба. Границы 1937 года, о которых они имеют привычку говорить, — это только этап на пути к воссозданию «великого» гитлеровского рейха.

Нынешний военный министр фон Хассель заявил: «Наши территориальные требования идут гораздо дальше линии Одер-Нейссе. Мы хотим, чтобы нам вернули районы, которые в прошлом находились в немецком подчинении».

Фон Хассель полагает, что эти изменения должны осуществиться до 2000 года.

Не следует забывать, что подручные Гитлера, Геббельса и Геринга и многие другие нацистские преступники занимают ключевые позиции в государственном аппарате Западной Германии.

В «Коричневой книге», опубликованной в Германской Демократической Республике, приводится список имен и адресов 1800 высокопоставленных нацистских чиновников, повинных в

чудовищных злодеяниях, которые стоят сегодня у руля западногерманского государства и его экономики. Среди них: 21 министр и государственных секретарей; 100 генералов и адмиралов бундсвера; 828 высокопоставленных чиновников министерства юстиции; 245 ответственных чиновников министерства иностранных дел; 300 чиновников полиции, министерства обороны и «ведомства по охране конституции», иными словами, тайной полиции, наследницы гестапо.

Сотни тысяч человек прошли в бундсвере военную подготовку, обучены обращению со всеми видами современного оружия, включая ракеты с ядерными боеголовками.

Сухолупные силы бундсвера располагают 350—400 атомными пушками разных калибров и 400 установками для запуска ракет ближнего и среднего радиуса действия. Военно-воздушные силы имеют ракетные установки и сотни ракет.

Правительство Западной Германии уже израсходовало на перевооружение бундсвера 187 миллиардов 500 миллионов франков, то есть на 75 миллиардов больше, чем истратил Гитлер на подготовку второй мировой войны.

Здесь все наготове; западногерманскому правительству недостает только атомного и термоядерного оружия. Вот почему оно всеми силами и средствами пытается получить доступ к нему; его генералы занимают все более значительные посты в верховном командовании НАТО.

В своих домогательствах западногерманское руководство полагается на помощь правительства Соединенных Штатов и, в частности, активно поддерживает его политику агрессии во Вьетнаме. Бонн не скрывает и намерений создать собственное ядерное оружие. Это и не составит большой трудности для Бонна, так как он уже имеет ядерный реактор, в частности в Карлсруэ, который к 1988 году даст столько расщепляющихся материалов для изготовления бомб, что их хватит для уничтожения 500 Хиросим.

Таким образом, будут созданы все условия, необходимые для применения западногерманским генеральным штабом американской тактики «эскалации», только в больших масштабах. И тогда мир окажется во власти случая, в зависимости от малейшей провокации, организованной секретной службой западногерманского генерального штаба.

Война не будет развязана внезапно. Она начнется с замаскированных военных действий, от мелких вылазок на границе с ГДР и дальше, ступень за ступенью, до крупных боевых операций и тотальной войны.

Пока будут проводиться подготовительные операции, западногерманская дипломатия попытается вовлечь в разрабатываемый конфликт все вооруженные силы НАТО.

Конечно, эти безразусные планы генералов бундсвера натолкнутся на сокращенный отпор со стороны социалистических стран, объединенных в оборонительном Варшавском Договоре. Безумцы будут жестоко наказаны. К несчастью, уроки, даже самые трагические, ничему не могут научить поджигателей войны. Они всегда, не задумываясь, готовы повернуть свои народы в пучину безнадежных военных авантур в надежде, что на этот раз они увенчаются успехом и принесут им победу. Такова концепция германского империализма, который ничему не научился за свою историю.

Так случилось в первой и во второй мировых войнах. Каждый раз оплодотворенные водами войны, а самая неотложная задача — помешать Западной Германии получить доступ к ядерному оружию.

Флоримон БОНТ

В а й н а ў Манрэалі

Вайна чатырох дзяржаў у Манрэалі (прынамсі так назвалі гэты канфлікт відэадавоцы) распачалася, як і ўсе войны ў нашу эпоху: без аб'яўлення. Агрэсар — «Польскі збэнэк зям усходніх» нечакана ўварваўся [умоўна, зразумела] на тэрыторыю Літвы. Пры гэтым перадавы атрад легіянераў на чале з вельмі спрытым і ваяўнічым панам Кавэцім з доду атакаваў Вільнюс і захапіў яго, як калісьці ў 1920 годзе генерал-пілсудчык Жэлігоскі. Вільнюс адразу ж быў перайменаваны зноў у Вільня.

Закопнікі яшчэ падлікалі трафеі і рыхтавалі належны чынам адзначыць перамогу [нааджывалі ўрачынастаць «польскага Вільнюс», калі ў стане манрэальскіх літоўцаў была аб'яўлена баявая трыофа. Нічым не справажылі акт агрэсіі абаруць іх і прымуціў прыняць неадкладныя меры. Само сабой, была аб'яўлена мабілізацыя ўсіх наяўных сіл. Апрача таго, экзальціраваныя літоўцы спешна паслалі ганцуў у «Беларусь» і на «Украіну» за падмогай, з тым, каб заключыць тройсты саюз супраць вераломнага суседа. Пасланцы справіліся са сваёй мейсцяй за паўгадзіны, бо названыя «дзяржавы» знаходзіліся тут жа, у Манрэалі, у выглядзе таіх жа нацыяналістычных арганізацый.

Праз якую гадзіну супраць акупантаў ужо выступілі першыя атрады, ці то пікетны саюзнік. Узброеныя плакатамі і кулакамі, яны акражылі і заакупілі ў адным з будынкаў і прапанавалі здацца, гэта значыць, публічна адмовіцца ад усялякіх правоў на Вільнюс і, зразумела, не святкаваць перамогу. Пан Кавэцік [дарчы сказаць, былі віленскі пракурор] у катэгорычнай форме адмовіўся гэта зрабіць. Тады атрады пікетны з ваяўнічымі воідкамі рушылі ў наступленне.

Літоўскія «экзальцікі» наступалі за плакатамі, нібы з разгорнутымі сцягамі. На плакатах было: «Прэч, польскія акупанты! Вільнюс літоўскі!» А над беларускімі «вызвольнікамі» лунаў іншы лозунг: «Вільня наш!» Літоўцы заакупілі і патрабавалі глумачыніў:

— Што вы маеце на ўвазе! Наша—у сэнсе саюзніцкая!

— У сэнсе беларуская, — адказалі манрэальскія «эмагары».

Сутычка ледзь не прывяла да разладу і стане тройстай каваліцы. Умяшаўся трэці саюзнік—украінскія «самасціянікі».

— Давайце спачатку паб'ём нашага агнянага праціўніка,—паралі яны. — А потым вы паміж сабой паб'ецца і вырашыце гэтае пытанне.

У гэты момант экзальціраваныя палкі на чале з Кавэцім перайшлі ў контратаку. Яны ўрэзаліся ў рады наступаючых і сталі вырываць плакаты з рук саюзнікаў. Завязалася бойка, якую наш канадскі карэспандэнт і назваў «вайной у Манрэалі».

Даўно ўжо вырашана пытанне аб Вільнюсе, аб так званых «крэсах усходніх». Вырашана справядліва. Народы Беларусі, Украіны, Літвы, Польшчы жывуць у згодзе і дружбе. Ён дзіўна чуюць, што на Захадзе нейкія групы адшчэпаўцаў, якія называюць сябе прадстаўнікамі Беларусі, Украіны, Літвы, Польшчы, нават «ваююць» паміж сабой.

М. РАЖКОУ-РУЖЫЦКІ.

КИТАЙСКО-АМЕРИКАНСКИЙ ДИАЛОГ

Вопрос: Кто представляет Китай на этих встречах?

Ответ: Ван Го-цзюнь, посол Бэйпина здесь, в Польше.

Вопрос: Не могли бы вы рассказать нам об этих встречах?

Ответ: Мы встречаемся в одной из комнат в Мыслевичи, здесь в посольстве. Советник прибывает из Вашингтона за несколько дней до встречи, мы вместе с ней готовимся. Встречи, как правило, происходят раз в две недели.

Вопрос: Итак, в комнате находится всего 8 человек?

Ответ: Да. Обсуждение ведется без всякой повестки дня. Действуют только одно

правило процедуры: если моя очередь открывать обсуждение, то в конце встречи очередь после назвать время следующей встречи.

Вопрос: И наоборот? Мы оба фактически определяем тему встречи для коротких сообщений по тематическим замечаниям, которые мы хотим поставить и обсудить. Каждая страна представляет относительно короткое выступление заявление.

На последней встрече обе стороны в полонии времени — я же думаю, это может быть типичным — мы потратили на обмен мнениями по проблеме, мам. Я считаю это важным, потому что в этом случае мы имеем возможность получить не только заявление с нашей позиции и доводов, но и ответ на наши вопросы.

Возвращаясь к вашему первому вопросу: одна из причин, по которой я считаю эти беседы важными, состоит в том, что они дают нам возможность время от времени выдвигать предложения, направленные на ослабление напряженности в наших отношениях. И хотя я не могу сказать, что мы достигли большого прогресса в этой области, я всегда надеюсь, что при нали-

чии такой возможности выдвигать такого рода предложения и поднимать такого рода вопросы эти беседы в один прекрасный день окажутся плодотворными.

Вопрос: Вы, очевидно, тратите половину времени на перевод, но сколько обычно продолжается эти встречи?

Ответ: Одна встреча, на которой я присутствовал, продолжалась 3 часа 10 минут. Корреспонденты сказали мне, что мне не хватало трех-четырех минут для установления рекорда. Обычно они продолжаются около двух или двух с половиной часов.

Вопрос: Бывает ли что-либо после встречи или вы просто выходите по отдельности?

Ответ: О, нет. Когда мы входим, я обязательно обмениваюсь неофициально приветствиями, прежде чем сажусь за стол. А перед уходом мы коротко беседуем на посторонние темы.

В редакцию поступают письма, в которых читатели, обращая внимание на сообщения печати о встречах китайского и американского послов в Варшаве, просят более подробно рассказать о том, что известно об этих встречах.

Такие встречи, судя по публичным сообщениям, происходят регулярно. Содержание их держится в тайне. Китайская пресса о характере этих встреч ничего не печатает. Об этом сообщает американская сторона, в частности участник встреч — посол США в Польше Дж. Грунески, ответивший на вопросы американского журнала «Юнайтед Стейтс» (4 июля с. г.). Ниже приводится та часть интервью, которая касается китайско-американских переговоров.

Вопрос: Г-н посол, приносите ли вы когда-либо что-нибудь действительно полезное нашим беседам с красными китайцами?

Ответ: Необходимо помнить, что я недавно начал такие беседы. Я присутствовал на трех встречах. Но всего их с 1951 года было 130. Если мы взглянем на всю историю этих встреч, то, мне думается, мы увидим, что во многих случаях из них были полезные вещи.

В первый период беседы с Китаем касались в основном вопроса о заключенных в Китае, и в течение определенного периода времени, как я считаю, — и это безусловно верно, — в частности участие в них было полезное вещи.

Вопрос: Вы говорите, что вы видите возможность улучшить ситуацию в Китае, особенно во всем мире. Азия, а также во всем мире. Сама серьезность ситуации эти встречи еще более важны.

Вопрос: Можете ли вы сказать, что эти беседы являются стоящими именно сейчас, в связи с Вьетнамом?

Каралева рапіры і кароль шпагі— з Мінска

Чэмпіён свету па фехтаванні на шпазе Аляксей Ніканчыкаў.

Адна з самых маленькіх па росту фехтавальшчыц на чэмпіянаце свету ў Маскве і стала «каралевай рапіры» (яе рост—161 сантыметр). Імклівая ў атацы, Таня Самусенка прадэманстравала перад маскоўскімі глядачамі вяртэлісты майстэрства. Яна фехтуе востра, па-мужчынку, і грацыёзна, чыста па-жаночаму.

Тані 28 гадоў. Яна жыве ў Мінску і трэніруецца ў заслужанага трэнера Беларусі Ларысы Бокун. Па прафесіі яна інжынер-механік і працуе ў канструктарскім бюро над стварэннем дарожных машын. Леанід Самусенка, яе муж,—май-

Чэмпіёнка свету па фехтаванні на рапіры Таццяна Самусенка.

стар спорту па боксу. У іх ёсць малыш—пяцігадовы Андрэй.

Акрамя фехтавання, у Тані два вялікія захопленні: яна іграе на піяніна і вучае англійскую мову.

Напрыклад, яна па-англійску хутка адказала на ўсе пытанні экс-чэмпіёна свету англічаніна Хоскіна, які пажадаў узяць інтэрв'ю ў чэмпіёнкі свету адным з першых.

На пытанне аб планах на будучыню, зададзенае журналістам, Таня не сказала зноў стаць чэмпіёнкай свету. Яе адказ быў больш сціплы—«удзельнічаць у Алімпійскіх гульнях у Мехіка».

А «каралём шпагі» стаў таксама мінчанін Аляксей Ніканчыкаў. Яго трэніруе заслужаны трэнер СССР Г. Бокун.

Пачатак традыцыі

Мінскі стадыён «Дынама» стаў месцам міжнароднай таварыскай сустрэчы зборных лёгкаатлетычных каманд Саветаў Саюза і Польскай Народнай Рэспублікі.

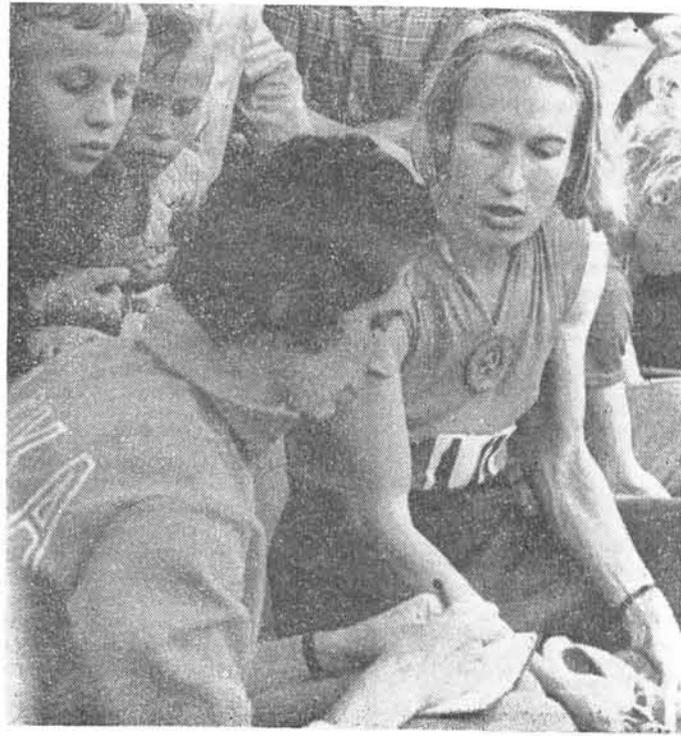
Два дні аматары лёгкай атлетыкі былі сведкамі прыгожай спартыўнай барацьбы каманд дзюхоў дружальных краін. І калі на фінішы стомленай дыстанцыі першымі былі рэкардсменка свету Ірэна Кіршэнштэйн і яе сааўтар па сучаснаму рэкорду Эва Клабукоўска, дык у штурханні ятра наперад выйшлі нашы дзюхаты. Перамагла Надзежда Чыжова—16 метраў 96 сантыметраў.

Сенсацыяй спаборніцтва з'явілася выдатная вынік у

штурханні ядра Эдуарда Гушчына. Ён устанавіў новы рэкорд Саветаў Саюза, штурхануўшы снарад на 19 метраў 46 сантыметраў.

Сярод кідалынікаў молат, як і чакалася, пераможцам стаў беларускі спартсмен алімпійскі чэмпіён Рамуальд Клім. Па сутнасці ён быў па-за канкурэнцыяй. Лепшы яго кідок роўна 68 метраў 32 сантыметраў.

У выніку двухдзённай спартыўнай барацьбы сапёкія мужчыны перамаглі з лікам 109:103, жанчыны—66:51. Агульны лік 175:154 таксама на карысць спецыяльнай зборнай. З гэтага часу сустрэчы лёгкаатлетаў Саветаў Саюза і Польскай Народнай Рэспублікі стануць традыцыйнымі.

Спорт

Матч СССР—Польшча. Забег на 10 тысяч метраў.

Дзве мацнейшыя лёгкаатлеткі свету Ірэна Кіршэнштэйн (Польшча) і Таццяна Шчалканова (Саветскі Саюз). Фота Д. Церахава.

На ўспамін пра Беларусь

Тыяныя гальштуні, паясы, абрусы, сурвэткі, разнастайныя дэкаратыўныя вырабы з керамікі, дрэва, інкруставаныя шкатулкі, плеченыя з лазы, саломы сумачкі, кошыкі, вышываныя жаночыя фартушкі, блузкі, сукенкі, дзіцячыя касцюмы, беларускія вышываныя ручнікі—усе гэтыя вырабы, творы нацыянальнага мастацтва Беларусі, сёння сталі ўсё часцей выкарыстоўвацца ў якасці сувеніраў. Іх можна набыць у магазіне «Паўлінка» ў Мінску і ў іншых магазінах рэспублікі.

Сувеніры ствараюць народныя ўмельцы, якія працуюць на прадпрыемствах Упраўлення мастацкай прамысловасці Міністэрства мясцовай прамысловасці БССР. Больш тысячы кваліфікаваных работнікаў пад кіраўніцтвам мастакоў уваскрашаюць і развіваюць колішнія традыцыі самабытнага беларускага народнага мастацтва, імкнучыся спалучаць традыцыйныя матывы з патрабаваннямі сучаснага густу.

Многія рамёствы беларускага народа аказаліся вельмі ўстойлівымі і існуюць да нашага часу—ткацтва, кераміка, пляценне, вышыўка, вязка і іншыя. Не толькі ў музеях, але і ў сучасных інтэр'ерах у гарадах і на вёсцы можна бачыць беларускія арнаментальныя поцілкі, зробленыя ўручную. У вёсках Чачэрскага раёна на Гомельшчыне, напрыклад, многія жанчыны носяць адзенне ручнай работы.

І вось многія з гэтых народных майстроў згаджаюцца працаваць на вытворчасці або выконваць пэўныя заказы. Так, напрыклад, на фабрыцы мастацкіх вырабаў пачала працаваць ткацкая Еўданія Дзмітранова. Яна стварыла шмат узораў сувеніраў для сучаснага інтэр'ера: сурвэткі, дарожкі, капцы на аснове традыцыйных беларускіх андаракаў. Лепшая яе работа—дэкаратыўнае пано «Пам'яць аб загінуўшых воінах за вызваленне Мінска». Еўданія Дзмітранова вучыць свайму рамяству маладых спецыялі-

стаў. Некалькі яе работ камісія «Рознаэкспарту» адабрала для Сусветнай выстаўкі ў Манрэаль (Канада).

Вельмі цэніцца і ў нас і за мяжой ручное пераборнае ткацтва Івянецкай фабрыкі мастацкай керамікі: вышыўкі. Гэтаму рамяству ў Івянцы навучыла многіх сваіх сябровак Марыя Сасонка, якая пераняла майстэрства ад маці. Тутэйшыя тыяныя спадніцы, сурвэткі, абрусы атрымалі высокую ацэнку на Лейпцыгскім кірмашы 1965 года. Сёння асартымент тканін ткацкага цеха значна павялічыўся. Некаторыя з новых вырабаў будуць пасланы на выстаўку ў Манрэаль.

Івянецкая кераміка вырасла на самабытнай нацыянальнай аснове творчасці народных ганчароў. Майстры Ф. Целішэўскі і В. Куліноўскі перадаюць свой вопыт маладзейшым налегам. Сёння на Украіне Івянца пабудаваны новы цэх для вырабаў з керамікі. Ім кіруе В. Карунаў—выхаванец славутага Абрамцаўскага вучылішча пад Масквой. Толькі за апошнія некалькі месяцаў ён стварыў больш двух дзiesiąткаў новых сувеніраў з керамікі, якія запускаюцца ў масавую вытворчасць. Гэта вазачкі «Белавежская пушча», «Івянец», «Хваля», «Эстафета», «Беларусь», прыбор для сокаў, статуэтка «Купальшчыца» і шмат іншых. В. Карунаў шукае новыя віды тэхналогіі керамічных вырабаў, распрацоўвае новыя формы. Многія сувеніры, створаныя В. Карунавым, ухвалены Беларускай філіялам Усесаюзнага павільёна тавараў народнага ўжытку, адзначаны ў час конкурсу і прэміраваны.

На Барысаўскай фабрыцы мастацкіх вырабаў створаны ўдзелам па выпуску мініяцюрных сувенірных вырабаў, точаных з дрэва. Кіруе гэтым участкам умілец І. Мірончык. Па матывах беларускага посуду ім створаны сувеніры «Маслабойка», «Ступа», «Місачкі», «Гаршчочкі», «Салынікі» і іншыя. Для гэтых вырабаў умела выкарыстоўваюцца адыходы Барысаўскай фабрыкі піяніна.

Карыстаюцца папулярнасцю сувеніры з інкруставанай саломкай Жлобінскай фабрыкі мастацкай інкруставанай, точаных і распісаных драўляных рэчы Брэсцкай фабрыкі сувеніраў, дзе пад кіраўніцтвам таленавітага ўмельца Д. Сакажынскага створаны цэх разьбы па дрэву і інтарсіі. Д. Сакажынскі—аўтар многіх шырокавядомых сувеніраў—«Зайчык», «Ліса», «Вавёрка», «Елачка», «Бярозка», «Юрачка», «Трантарыст» і іншых. Вучань Д. Сакажынскага А. Таруц—умель спецыяліст інтарсіі і разьбы.

На фабрыцы мастацкіх вырабаў у Слуцку, з якім звязана славаце старадаўняе майстэрства случкіх паясоў, вырабляюцца сувенірныя тыяныя вырабы—сучасныя жаночыя і мужчынскія паясы, гальштукі, закладкі для кніжак, капцы, спадніцы.

Многа народных майстроў на Гомельскай фабрыцы мастацкіх вырабаў ствараюць сувеніры, плеченыя з лазы.

На Магілёўшчыне, якая здаўна славіцца вырабамі, плеченымі з саломы, на фабрыцы мастацкіх вырабаў развіваюцца традыцыі, пакінутыя ў спадчыну некалі слаўным майстрам Галанчанкам. Група маладых спецыялістаў пад кіраўніцтвам К. Арцеменкі паспяхова спалучае салому з ільнянымі тканінамі—стварае адмысловыя жаночыя сумачкі, цунерачніцы, хлебніцы. Далёка за межамі Беларусі славіцца майстры магілёўскай вышыўкі. Сем мадэлей новых фасонаў з вышыўкамі па лью з лаўсанам абраны замежнымі фірмамі для экспарту ў Швейцарыю, Нарвегію і ФРГ. На экспарт ідуць і вырабы Мінскай, Гродзенскай, Бабруйскай фабрык мастацкіх вырабаў.

Сёння мы можам смела сказаць: у нас ёсць беларускі сувенір, ён упэўнена выходзіць на міжнародную арэну.

Марыя ШАУЦОВА, старшы мастак Упраўлення мастацкай прамысловасці Міністэрства мясцовай прамысловасці БССР.

△ ГУМАР △

Шырокая вядомасць

Гаспадар лаўкі пытае ў юнака, які наймаецца на работу:
— Як тваё прозвішча?
— Скот,— адказвае юнак.
— А імя?
— Вальтэр.
— Ты даволі вядомы,— заўважыў гаспадар, усміхаючыся.
— Вядома! Я дастаўляю тавары на дом у гэтым раёне больш двух год,—з радасцю адказаў юнак.

Хто каго!

— Мая жонка хоча пахудзець і цяпер увесь час ездзіць верхом.
— А які вынік?
— За тыдзень конь страціў у вазе дзесьць кілаграмаў.

Прабіцца не ўдалося

— Гэты малады чалавек вельмі дрэнна выхаваны! Пакуль я з ім размаўляла, ён увесь час пазяхаў.
— А можа, дарагая, ён хацеў што-небудзь сказаць?

Дэдукцыя

— Мама, у цябе ўжо некалькі сівых валасоў,—гаворыць маленькі Тадзік.
— Бацькі заўсёды сівеюць, калі іх не слухаюцца дзеці. Тадзік задумваецца.
— Цяпер я разумею, чаму бабулька зусім сівая.

Запрашэнне на вячэру

— Вы нічога не маеце супраць, калі мы заўтра павячэраем разам?
— Вядома, з задавальненнем!
— Ну тады заўтра ў восем, у вас!

Пашанцавала

— Калі я быў у тваім узросце,—гаворыў бацька маленькаму сыну,— сям'я ў нас была бедная і мы ніколі не елі такіх смачных рэчаў, як вы цяпер.
— Вось бачыш, тата, як табе пашанцавала,—адказаў малыш.—Цяпер ты жывеш з намі, а ў нас заўсёды бывае што-небудзь смачнае.

△ ГУМАР △ ГУМАР △ ГУМАР △ ГУМАР △ ГУМАР △ ГУМАР △

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК, ЛЕНИНСКІ ПРАСПЕКТ, 77,
ДОМ ДРЖУ,
РЕДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ»,
ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31, 6-97-92, 3-25-32.